

BUITEN

19^e JAARGANG N°. 20.

ZATERDAG 16 MEI 1925.

Foto C. Steenbergh.

EEN VREEDZAAM PLEKJE ONDER DEN ROOK DER HOOFDSTAD.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

EEN VREEDZAAM PLEKJE ONDER DEN ROOK DER HOOFDSTAD, ILLUSTRATIE	BLZ. 229
DE ANGST, DIE DOODT (SLOT), DOOR A. M. CHISHOLM	230
VAN SCHIERINGERS EN VETKOOPERS, DOOR H. H. HOVING	231
LEIDEN, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTR.	BLZ. 232—235
DE ZALIGE MEI (GEDICHT), DOOR J. VREEKEN	BLZ. 233
DE GLETSCHERDUIVEL, NAAR HET DEENSCH VAN EJNAR MIKKELSEN	234
EEN REIS DOOR BRETAGNE, DOOR AD. MENSING, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 236—237
DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTEDEN, DOOR I. JOH. W. DE VRIES, GEÏLL.	BLZ. 238—239
LIEF EN LEED IN DE VOGELWERELD, DOOR H. HOVING	BLZ. 238
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSCHE DOOR CHR. G. D. ROBERTS (2)	BLZ. 239
MERKWAARDIGE ROTSFORMATIES BIJ MONCTON (NOORD-AMERIKA)	240
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam**, met de bezoeving: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE ANGST, DIE DOODT

20)

door A. M. CHISHOLM.

(Slot).

IN het boek laat de kapitein de twee avonturiers in de boeien sluiten. In werkelijkheid sloot hij mij alleen op. De storm stak op, wij werden uit onzen koers gedreven. Het schip verloor zijn masten en begon te zinken, en de verschrikte bemanning vluchtte in de booten terwijl zij ons, de vrouw en den kapitein alleen in den zinkenden romp liet. Beneden in het duister, alleen verlicht door een lantaarn, te midden van het stijgende water, het gekraak van het hout, het brullen van den storm, smeekte zij hem mij te laten verdrinken, zich aan hem vastklemmend, hem kussend. — O, die vrouw was een duivelin! Uw woordschildering, hoe goed ook, is slechts een flauwe beschrijving van haar haat en haar voorgewenden hartstocht. De kapitein bevrijdde mij echter, anders zou ik nu niet hier geweest zijn. Na twee dagen in een open boot, bereikten wij een klein eilandje in de Zuid-Chineesche Zee. Uw verbeelding echter ging niet zoo ver als de ingeboren slechtheid van deze vrouw. Haar idee om mij uit den weg te ruimen, was zeer eenvoudig. Op eenigen afstand van ons primitief kamp wachtte zij alleen op mijn terugkeer van een eenzame wandeling. Zij kwam uit het kreupelhout aanrennen, gillend alsof zij voor mij vluchtte. Ik hoorde haar schreeuwen en liep op haar toe — en zag den kapitein die vast geloofde dat hij als verdediger van de vervolgte onschuld moest optreden. Hij was een forsche man, driftig van aard en razend verliefd op de vrouw. Hij viel mij aan met een mes. In het gevecht dat nu volgde, doodde ik hem. Het gevecht was dus geheel *impromptu* en niet om het bezit van de juweelen en de vrouw. De litteekens welke de dokter op mijn lichaam heeft gezien, werden gemaakt door het mes van den kapitein. Toen hij gevallen was, trachtte de vrouw mij te doorsteken. Boyle kwam tusschenbeiden en redde mijn leven. Toen sprak ik het doodvonnis

over haar uit. Ik beging echter een vergissing door Boyle mijn besluit mee te deelen. Hij was zonder dat ik het wist, onder haar bekoring gekomen. De dwaas geloofde werkelijk dat haar genegenheid voor hem alleen uit vrees voor den kapitein was onderdrukt. En dus was het liefde voor de vrouw en het verlangen om haar tegen mijn wraak te beschermvrouwen en het verlangen om haar te bezitten, die men, evenals de hebzucht om de juweelen te bezitten, die hem aanleiding gaven mij gewond en hulpeloos op het eiland achter te laten. Toen liet zij spottend de juweelen zien, een echte wraak voor een vrouw. Zij lieten mij dus op het eiland achter en voeren weg in de sloep van het schip. Ik betwijfel niet of zij dachten dat ik zoo goed als dood was. Dat was ik ook en totaal onbewust van hetgeen er om mij heen gebeurde, toen ik door een toevallig voorbijkomenden schoener werd gevonden. Er verliep bijna een jaar voor ik naar Amerika terugkeerde. Ik had weinig hoop het paar daar te vinden, want het leek mij waarschijnlijker dat zij naar Europa zouden zijn gegaan — tenzij zij Boyle had vermoord of hem in den steek had gelaten, wat mij niet bevreemd zou hebben. Het verbaasde mij dus toen ik van zijn arrestatie en zijn gevangenisstraf hoorde. Ik vernam ook dat de vrouw kort voor zijn gevangenneming was gestorven. Daar er geen nieuws was omtrent de juweelen in verband met Boyle, wist ik dat hij ze ergens verborgen moest hebben. Hij had waarschijnlijk enkele ervan verkocht om in zijn behoeften te voorzien. Het kostte mij geen moeite om den man te vinden wien hij werkelijk eenige steenen had verkocht, ofschoon ik niet zelf mijn onderzoek instelde, want ik was niet verlangend het bericht van mijn dood tegen te spreken dat Boyle had verspreid. Ik stelde mij in verbinding met hem, wat zelfs in Sing-Sing niet onmogelijk is. Hij weigerde beslist de juweelen met mij te deelen of mij eenige inlichting te geven. Ik moest dus wachten tot hij vrij was. En toen wist hij na al die jaren door een toeval mij te ontlopen. Ik kon geen spoor van hem vinden. De man, wien hij later van tijd tot tijd steenen verkocht, beloog mij. Dit vermoedend stond ik op het punt hem te laten bespieden, toen ik het boek van Ronan las. Ik was verbluft. Er waren gebeurtenissen in, die alleen Boyle en ikzelf wisten. Hoe was de auteur aan die bijzonderheden gekomen, die hij in den vorm van een fictief verhaal weergaf? Zij moesten direct of indirect van Boyle zijn gekomen. Ik volgde dus Ronan hierheen om kennis met hem te maken. Toen hij mij vertelde dat het boek zuivere fantasie was, geloofde ik hem niet, voornamelijk daar ik Boyle zelf in het postkantoor had gezien. „Hij zag u,” zei Jerry, „hij herkende u.” „Onmiddellijk. Maar ik gaf geen enkel teken dat ik hem herkende. Ik liet hem heengaan, overtuigd dat ik hem weer zou zien. Het was niet mijn bedoeling hem bang te maken of hem op de vlucht te jagen. Ik liet wat tijd verlopen. Toen ging u bij hem in huis wonen. Dat belette mij mijn plan uit te voeren. Ik moest Boyle alleen vinden. Ik was oud geworden en u was een te krachtige lijfwacht voor hem. Den eenen nacht na den anderen bespiedde ik het huis, maar u was er altijd, tot den nacht van den storm. Geloof mij, ik had niet de bedoeling hem van het leven te berooven. Dit verlangen was met de jaren verdwenen. Maar ik was vast besloten mijn helft van de juweelen te hebben. Dat was een obsessie voor mij geworden. Ik moest ze hebben, hoe dan ook. De rest weet gij. Ik was eenige uren misleid door het papier dat Mr. Trench zoo slim in plaats van het andere had gelegd. Gisterennacht trad ik Miss Arrans kamer binnen en maakte mij meester van het origineel. Ik moet haar nogmaals mijn verontschuldigen aanbieden dat ik haar kamer ben binnengedrongen. Zij heeft mijn kwade bedoelingen met goedheid beloofd. Ik verklaar dus hierbij dat niemand meer recht op de juweelen heeft dan zijzelf. Mijn recht hierop geef ik haar even gaarne als Boyle het zijne gaf. Want binnen zeer korten tijd zal ik buiten het bereik zijn van de verleiding van kostbare steenen. En dat, Miss Arran, en heeren, besluit een episode uit het bijna afgelopen leven van Peter Tyrone, alias Walter Murgatroyd.” Zijn hoofd viel zwaar neer op het kussen, maar hij glimlachte nog, zooals iemand half minachtend kan glimlachen bij de herinnering aan zijn eigen jongensstreken. „Mag ik u een vraag doen?” zei Trench. „Zeker.” „Wat is uw betrekking tot Beaumont?” „Die is er niet. Beaumont — u weet dat is slechts een alias — is een smokkelaar met heel weinig intelligentie. Het is bijna twintig jaar geleden sedert ik een man of een vrouw in mijn ondernemingen heb betrokken. Wat ik heb gedaan, heb ik alleen gedaan. Dat is mijn privé kennis, die ik mee in het graf

zal nemen." „Ik vraag er niet naar en verlang het ook niet te weten," zei Trench. „Het zal mij altijd spijten dat ik niet eerder kennis met u heb gemaakt. U hebt een buitengewonen geest — den geest van een groot misdadiger." „Maar Mr. Trench!" zei Moira verontwaardigd. Murgatroyd hief zijn hand op. „Ik ben geveleid," sprak hij. „Ik ben een groot misdadiger — en het bewijs ervan is, dat ik volkomen onbekend ben."

VIERENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

„Arme kerel," zei Jerry. „Op mijn woord, ik heb medelijden met hem, Johnny." ¶ Zij waren juist van Murgatroyds begrafenis teruggekeerd, welke had plaats gehad een week na zijn overbrenging naar het stedelijk ziekenhuis. „Och, dat weet ik zoo niet," sprak de meer zakelijke Mallet, „hij bracht het tot meer dan den middelbaren leeftijd, genoot van zijn leven zoolang het duurde en is zonder pijn gestorven. Wat verlangt men meer?" „Dat is het niet. Het schijnt mij toe dat men iemand moet hebben — al zijn het maar een paar vrienden — die iemand betreuen. Maar zeg, Trench, je hebt ons nooit verteld hoe je erachter kwam dat zijn naam Tyrone was." „Ik heb het alleen maar geraden," zei Trench. „Het was een combinatie van gevolgtrekkingen." ¶ Jerry greep zijn hoed en verdween. In Arrandale wachtten hem Moira en de *Choctaw*. Zij heschen de zeilen en voeren naar Brennans Eiland. Men wist dat de *Banshee* veilig door den storm was gekomen en dat zij in een eenzame baai lag aan den Canadeeschen kant; maar van haar bemanning was geen spoor te zien." „Ik ben blij dat zij ontsnapt zijn," zei Moira. „Ik eerlijk gezegd ook," gaf hij toe. „Ik mocht die Brennans eigenlijk goed lijden. Goeje, krachtige kerels!" „Dokter Mallet zegt hetzelfde. Hij heeft een zekere genegenheid voor Con. Con heeft hem in zijn eigen sport verslagen en Johnny respecteert hem hiervoor. Ik geloof dat het hem heel wat waard zou zijn, als hij weer eens een kansje kreeg." „O, jij bent al even erg! Schaam je!" „Ik ben een ruwe kerel in mijn hart." „Dat zou Tim ook gezegd kunnen hebben." „Ja, en evenals Tim aanbid ik je!" ¶ Het rooskleurige licht begon in het westen te verbleeken en een fluweelen duisternis kwam van het strand aankruipen. De oude *Choctaw* gleed als een spook over het water. „Een heel verschil bij den vorigen keer," merkte Jerry op. „Ja, nietwaar?" „Ik geloof dat ik je toen lief kreeg," zei hij peinzend. „Is het waar, Jerry? Ik was druipnat en zag er vuil uit." „Maar je was niet bang." „Nee, ik was niet bang. Misschien was dat doordat jij bij mij was. Alleen — of — met een anderen man — zou ik zeker wel angstig zijn geweest." „Dat is aardig van je, meisjelief." ¶ Hij schoof een eindje dichter naar haar toe. Vóór hen opende zich de kleine baai van Arrandale en de *Choctaw* gleed er heen, door het smalle kanaal en naar den ouden steiger. Op de pier bleven zij een oogenblik dicht bij elkaar staan, zwiingend in de stilte der rustige golven. „Waarover peins je?" vroeg hij. „Dwaze gedachten aan anderen, die even als wij de schemering zagen vallen." „Doe dat niet — deze dingen komen snel genoeg. Johnny zegt dat peinzen niet goed is. In plaats van de duisternis en den nacht moeten onze gedachten vervuld zijn van de zon en den morgen." ¶ Hij sloot haar vast in zijn armen en zoo, vlak bij elkaar, tevreden en elkander begrijpend, liepen zij voort, een heerlijke, heldere toekomst tegemoet.

EINDE.

Van Schieringers en Vetkoopers.

VAN 't laatst der 13e eeuw tot den tijd van Karel V was Friesland vol jammerend gerucht van den anarchistischen burgerkrijg tusschen de Schieringers en Vetkoopers. Het weerklonk door de vlakke, welige landouwen van geheel 't Noorden van ons land en 't tegenwoordige Oost-Friesland. Men had de kracht van armborst, hellebaard en vlegel leeren kennen in den strijd tegen de Noormannen en later in de Kruistochten. Nu wendde men haar tegen eigen volk in onverbiddelijke, bloedige veete, „want", zegt 'n oud schrijver, „elk woude de Meester zijn, en waar meer als één Heerschapp in een Dorp woonde, daar hield men kwalijk Huis, want den eenen woude boven den anderen altijd geagt wezen, waaruit veel kwaads rees, zo verre d'eene dan niet goedertieren en vreedzaam gezind was." ¶ Wilde evenwel 'n vreemde zich met Friesche zaken be-

moeien, dan bloeide de samenhoorigheid meestal onmiddellijk weder op, toonde men zich kinderen van 't zelfde huis, en riep elkander toe: „Eyn wera macket Hera!" (Eigen land maakt groot). Eenige episodes uit den burgerkrijg volgen hier. ¶ 't Was 'n onbeduidend iets, 'n twist in 'n taveerne, die aangroeide tot 'n gebeuren-lawine, door vlammen en bloed gekleurd. — In Leeuwarden zitten boeren bij den bierkroes... burgers treden binnen. „Wat is dat?" roepen ze, „wordt hier Haarlemmer getapt?... Schande, schande!" ... De oogen fonkelen toorn... „Weg er mee... tegen de ordonnantie van de vroedschap! Alleen Leeuwarder bier zul je in de stad „zupen". Moet je de brouwers ruïneeren?" ¶ De landlieden hebben ruggegraat. De knijf bliksemt. Even later zijn de drinkers gevluht naar de stins van Pier Cammingha, wiens trots hem onwillig maakt tot uitlevering. Belegering van de stins volgt... steenen worden geslingerd, armborsten gespannen. 't Gerucht er van gaat spoedig als 'n loopend vuur over de meren en „greiden" van Westergoo. Men wapent zich. Van alle kanten komen de partijgangers aanzetten onder den gevreesden Worp Jukkema. Zijn weg teekent zich door brand en doodslag. Leeuwarden siddert. ¶ Wat mannenhardheid niet vermag, daartoe is misschien de vleiende overredende zachtheid van de vrouw in staat. Frouk Unia en Doed Heringa, twee vrouwen van 't edelste bloed der stad, reizen Worp tegemoet om hem te verzoenen, maar z'n hart blijft ijskoud onder den kolder. Hij belegert Leeuwarden, neemt 't in, en rooft en brandt met speelschen lust. Menigeen moet 't met den dood bekoopen. ¶ Die zoo gelukkig geweest zijn te vluchten, zoeken hulp bij Ige Galama te Noordwolde, en berooven van hieruit de schepen en huizen hunner vijanden. Sneekers en Franekers, hierover gebelgd, bemachtigen 't huis van Ige te Koudum, maken z'n stins te Oudega met den grond gelijk en voeren z'n zoon weg. Ige, afwezig, komt terug en raast zijn verbittering uit tegen Balk. Hij zet den rooden haan op de daken. De huizen vlammen als takkebossen. Later landt hij met 700 huurlingen bij Workum, vereenigt zich met benden uit Leeuwarden en Bolsward, maar wordt door Seerp Beima verdreven. Andermaal landt hij te Workum. De Schieringers zetten hem schaakmat en er is rust, maar in 't hart blijft de wrok broeien. Spoedig vallen ze elders weer op elkander aan als losgelaten honden. ¶ Op beloften valt niet te bouwen. Goede trouw is weg. Dat ondervond ook Scherne Wybe, een vetkooper, bewoner van de Grovestins te Engelum. Wybe was 'n listeling. Scherne werd hij genoemd om de ongewone wijze, waarop hij den baard schoor. Nu eens verkleed als monnik, dan weer als bedelaar of boer, dwaalde hij door de taveerne's te Leeuwarden en vischte naar Schieringer geheimen. Eens vloog hij tegen de lamp. Hij belegerde met z'n vrienden 'n stins en verzocht 'n mondgesprek met Swop de bewoonster. Het werd hem toegestaan... de brug wordt neergelaten. Swop verschijnt, ondersteund door twee vrienden. Zij simuleert ongesteldheid. Wybe wil haar tegemoet gaan, maar vraagt zekerheidshalve eerst: „Swop, nift is 't lauwa?" (Nicht Swop, is 't veroorloofd over de brug te komen?) „Ja", zegt Swop, „'t is lauwa". Wybe komt, maar wordt trouweloos overvallen en gevangen genomen. Later werd hij weer losgelaten. Bij 'n belegering van de Grovestins ver- toonde hij zich onvoorzichtiglijk voor 't raam en werd doodgeschoten. ¶ In Bolsward lag Juw Jongema met Wyts, weduwe van Tjaard Jongema, overhoop wegens de voogdij- schap over de kinderen van Tjaard, waaruit de grootste verwarring ontstond. De boeren van beide partijen plunderden elkaar tot op 't hemd en bedreven roof en doodslag, alsof 't een dagelijksch handwerk was. ¶ In 't begin van 1453 werd de edelman Gerkema door Rinnertsma vermoord. Op den daarop volgenden landdag te Bolsward werd er 'n verzoening tusschen de wederzijdsche familiën bewerkt, maar in plaats van verzoening ontstond er twist. Gerbranda werd doorstoken door Jan Roorda. Schelte Roorda, de neef van Jan, werd den 5en October daarna in de kerk te Harlingen doodgeslagen uit wraak. Rinnertsma werd te Sloten vermoord, terwijl hij aan tafel zat. ¶ Men ziet het. Men beschouwde in die steen-harde tijden 'n menschenleven als 'n niaiserie, waaraan men zonder eenige gewetenswroeging 'n einde kon maken. Met brute onverschilligheid trad men tegen elkander op. Heel Friesland verkeerde in 'n jammerlijken toestand van maatschappelijke en geestelijke ver- warring.

H. HOVING.

Foto C. Steenbergh.

LEIDEN. HET RAPENBURG NABIJ HET ACADEMIEGEBOUW.

LEIDEN.

LEIDEN, na Amsterdam de grootste stad van Holland. . . .” Zoo begint de beschrijving der Sleutelstad in het bekende werk „de Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden.” Leiden, na Amsterdam de grootste stad van Holland, zoo was dus de hoofdstad van Rijnland na haar tweede bloeiperiode een tweede, droevige reactie bracht. ☒ Wel sterk getuigen onze steden van de wisselvalligheden der dingen! Tegen het einde der 13e eeuw breekt voor Leiden het eerste tijdperk van grooten bloei aan — gevolg van de toestrooming van Vlaamsche nijveren, — dat tot in de 15e eeuw zou voortduren. Dan gaat de hoofdnering der stad, de draperie, kwijnen. Maar nog in den aanvang der 16e eeuw is de belangrijke industriestad van Rijnland de meerdere in grootte en in inwonersaantal van Gestadig in betekenis toenemende koopstad aan Amstel en IJ, die haar echter, ondanks haar nieuwen sterken opbloei na het befaamde beleg — al weder grootendeels aan Zuid-Nederlanders, later ook aan uit hun vaderland verdreven Hugenoten te danken — in het begin der 17e eeuw voorbij streeft. Een beeld van zóó geweldige ontwikkeling en voorspoed als Amsterdam moge Leiden in deze periode niet vertoonen, het was toch een voor dien tijd wel zeer groote stad, wier inwonerstal de 100.000 naderde, ja, wellicht overtrof. ☒ Trefend is het verschil tusschen de wijze waarop beide steden in den aanvang der 17e eeuw — dus toen zij ongeveer evenveel inwoners telden — voor hun uitleg zorgden. Amsterdam, krachtig geloovend in zijn toekomst, ontwerpt de — in twee tempo's uitgevoerde — wijsche uitbreiding met de driedubbele grachtengordel, die de stad haar halvemaa-normige gedaante gaf. Leiden, zich wellicht zijn verleden herinnerend, dat reeds van de wisselvalligheid der fortuin had getuigd, gaat voorzigtiger te werk, en bepaalt zich tot driemaal toe tot het hoogst noodige. ☒ Het is jammer, dat

Leiden zoo angstvallig is te werk gegaan en niet even optimistisch als Amsterdam de toekomst tegemoet zag, al bleek — echter eerst tegen de nadering der 18e eeuw — dat er wel eenige grond was voor zijn pessimisme. Want in zijn stadsbeeld missen wij daardoor de doordachtheid en de groote-stads-allure, waarvandaan de stad voortvloeit. Er is geen lijn, geen gedachte, in zijn opeenvolgende uitbreidingen, die wel brokstukken aan de stad toevoegden, maar niet met de oude kern tot een fraai geheel samensmolten. En daar hetzelfde geldt voor de uitbreidingen in de eerste bloeiperiode der stad — in een tijd trouwens, toen wel-overdachte stadsuitbreidingen zeldzaam waren — vertoont Leiden iets onsamenhangends, dat geen afbreuk doet aan de schoonheid van sommige stadsgedeelten op zich zelve, maar wel aan den indruk, dien het geheel maakt. ☒ De ondoordachtheid, het gebrek aan vooruitziendheid van Leiden's vroede vaders heeft bovendien dit gevolg gehad, dat, terwijl tal van wegen en grachten de stad van West naar Oost doorkruisen, goede verbindingen van Noord naar Zuid ontbreken. Leiden vertoont een typisch beeld van een gestreken stadsaanleg ter weerszijden van een stroom — gecompliceerder hier, omdat er twee rivierarmen, ongeveer in 't midden der stad, te zamen komen — waarvan de bezwaren noch vroeger, noch later zijn weggenomen. Oud-Amsterdam vertoont een soortgelijken aanleg. Niet als te Leiden echter heeft daar de eigenaardigheid der oude stadskern gezegd te worden, dat middeleeuwsch Amsterdam in verhouding tot de stad der 17e eeuw veel kleiner was dan middeleeuwsch Leiden zich tot 17e eeuw Leiden verhiel. Bovendien miste de Sleutelstad iets als het IJ, waarnaar de Amstelstad zich in de gouden eeuw begon „open te doen.” ☒ Als rivierstad, want als zoodanig is Leiden te beschouwen — mist de Sleutelstad, en ook dat draagt tot den indruk van

Foto C. Steenbergh.

LEIDEN. HET RAPENBURG BIJ DE GROENHAZENGRACHT.

onsamenhangendheid bij, een middelpunt, een marktplein waarop de voornaamste straten uitkomen. Zij was trouwens meer industrie- dan marktstad; de Rijn oevers hadden in de functie van marktplein te voorzien. ☒ Veelal werd het economisch centrum der stad door de vermogendste burgers tot woonplaats gekozen; in vele oude steden is de haven langen tijd de deftigste buurt. Niet aldus te Amsterdam, waar de trotsche kooplieden aan de deftige nieuwe grachten de voorkeur gaven. En te Leiden? Daar is niet de handel maar de industrie de hoofdbestaansbron; daarnaast speelt trouwens in de tweede bloei-periode de wetenschap een belangrijke rol. Het is dus wel te begrijpen, dat Leiden's patriciërs niet bij voorkeur aan de Rijn oevers woonden. Maar in de nieuwe stads-wijken vestigden zij zich toch slechts bij uitzondering, Bree-straat en Rapenburg waren bij hen het meest geliefd. ☒ Aan de Breestraat staan nog wel deftige patriciërshuizen, doch steeds meer winkelstraat wordende, heeft zij haar voornaam cachet grootendeels verloren. Anders is het met het Rapenburg, vóór 1389 vestgracht der stad, maar sinds lang het karakter van een fraaie binnengracht vertoonende. Ook hier, als te Amsterdam, worden vele van die statige maar omslachtig-groote huizen niet meer door de vermogenden bewoond, zij zijn voor andere bestemming in gebruik genomen, maar de statige gevels dragen nog sterk bij tot de wijsche pracht van de stille gebogen gracht, die met haar verlengde, de Steenschuur, nog mooier moet zijn geweest, vóór de ontploffing van het kruitschip in 1807 een gat sloeg in de huizenrijen die haar omzoomden, een gat dat gevuld werd aan de eene zijde door eenige leelijke gebouwen, aan de overkant door een wel lief plantsoen dat echter aan de geslotenheid afbreuk doet. Nog welven boog- bruggen over het grachtwater, en vooral mooi is het Rapenburg als barmhartig gebladerte de wonderbaarlijke buiten- sporigheden van Leiden's snoeikunstenaars — die de boomen in den winter op schorseneren doen gelijken — gedeeltelijk aan het oog onttrekt. ☒ Aan het binnen de oude omwalling besloten gedeelte van de Vliet, die in het Rapenburg uitkomt, staan geen deftige huizen, maar vooral zijn boogbruggen

maken hem tot een der aardigste van Leiden's kleinere grachten. In de Vlietbrug aan het Rapenburg zijn twee steenen gemetseld, wier inschrift voor onze lezers zeker geen nadere verklaring behoeft:

Men was in groot verdriet
Want eten was er niet
En 't volck van honger schreyden
Ten laetst Godt nedersiet
En sendt deur dese Vliet
Broot, spijs en dranck in Leyden.

☒ Een simpele maar treffende herinnering aan het ontzet der stad en de binnenkomst der bevrijders door deze Vliet, met het voedsel, waarnaar de uitgehongerde burgerij zoo fel had verlangd.

(Wordt vervolgd).

A. L.

DE ZALIGE MEI.

Ik ben er te Meie de huizen ontvlucht,
En dwars door de bloemige weiden getreden.
Daar jubelde 't hooglied in wolklooze lucht,
Daar trilde 't rondomme van levensgenucht!
Ik heb er in volheid van weelde gezocht,
En stille gestaan — en ben verder geschreden.

De stovende zonne, het stralende licht
Verdoften mijn denken, verloonden mijn leden,
En zangen- en geuren- en kleurengedicht
Zij hebben mijn wankenden weerstand ontwricht.
In 't eind ben ik — zalig verwonnen — gezwicht,
En willoos Natuur in de armen gegleden.

J. VREEKEN.

DE GLETSCHERDUIVEL.

NILS Sjöström was op jacht geweest en waadde nu door de diepe sneeuw op huis aan. Zijn leden waren pijnlijk en stijf, alles deed hem zeer, zijn oogen waren met bloed doorlopen, zijn voorhoofd had diepe groeven van zorg en pijn, maar hij bleef doorlopen, volkomen werktuigelijk. Op met den linker sneeuwschoen — òp, dan weer neer, diep in de zachte sneeuw, en hij rustte een seconde, voordat hij den rechter sneeuwschoen optilde, behoedzaam en voorzichtig, loodrecht op uit de holte, die hij te voren in de sneeuw getrapt had, hoog op — nog iets hoger, hij spande zijn beenspieren, ze sprongen bijna, zoo, eindelijk — het is genoeg, en het was een ontspanning voor de pijnlijke spieren, als hij langzaam den sneeuwschoen diep in de sneeuw drukte, totdat die voldoende samengeperst was om het gewicht van zijn zware lichaam te dragen, dat hij met een zacht gekreun van het linker op het rechterbeen overbracht. Het was een zware tocht voor Nils Sjöström, maar hij beet de tanden op elkaar en waadde verder, langzaam en moeizaam. Om zijn hoofd dampte zijn adem, een wolk van stoom, die zich verdichtte en zich in waterdruppels op zijn oogwimpers afzette, en elk haar op zijn gezicht bevroor terstond tot kleine ijskralen, die in grootte toenamen, vooral op zijn stoppelige snor en op zijn baard, waar de ijsklompen zwaar in de roode haren hingen, aaneengroeiden, grooter werden, dwars over zijn mond heen samenkwamen: — fuh! en hij bleef staan om ze weg te doen — vervloekte koude, vervloekt gezwog, dubbel en dwars vervloekt land! ☞ Lang had hij niet meer te loopen, maar lang genoeg duurde het, voordat hij bij den klomp hutten kwam, die tezamen Twelve Mile City vormden, en waar die van hemzelf aan het uiterste einde lag. ☞ Hij keek naar dat punt met verlangende blikken: — neen, het gaat niet, mompelde hij —, ik moet eerst rusten, en de jongen moet dan nog maar wat wachten op den haas, dien ik geschoten heb. Arme jongen, God weet hoe het gaan moet en wat de toekomst brengen zal — en hij maakte de riemen van zijn sneeuwschoenen los, schopte

ze van zijn voeten, richtte zich op en strompelde naar de dichtstbijzijnde hut, sloeg de sneeuw en den rijp van zijn kleeren en ging naar binnen. ☞ — „Hallo!” riep hij luid — „ik ben het, Nils Sjöström, is er iemand thuis?” — „Waar dacht je anders dat ik zijn zou in dit ellendige land? Doe de deur toe, je laat al de kou van Alaska hier binnenkomen. — Doe de deur toe, kerel, en je bent toch zoo dicht in de buurt, gooi een of twee blokken op de kachel — ik heb geen zin me te verroeren!” — „Denk je soms, dat ik voor mijn plezier op pad ben of een bezoek bij jou kom afsteken,” klonk het onvriendelijk van Sjöström terug, „en bij mijn weten ben ik je knecht niet. De deur zal ik dicht doen, maar voor het vuur kan je zelf zorgen — ik wil hier maar een oogenblik rusten, totdat ik kracht verzameld heb om naar huis te gaan!” — „Naar huis, lieve hemel, dat noemt hij naar huis!” — klonk het uit den hoek van de kooi, waar Sjöström nu een gedaante begon te onderscheiden. — „Naar huis, zeg, houd toch op, hoe kan je dat woord gebruiken voor deze ellendige hutten! Ik weet niet, hoe jij het gewend bent daar, waar je vandaan komt, maar ik heb eens een tehuis gehad, een echt tehuis, begrijp je, met een moeder en broers en zusters en warmte, en ik kan het niet hebben, dat je dit of een van die andere ellendige hollen een huis noemt.” — „Dan had je moeten blijven waar je

was,” snauwde Sjöström hem toe. „Nu zijn we eenmaal hier en moeten we zien wat er van te maken valt. Zooals het nu gaat, sterven we allemaal aan scheurbuik. Ik kan me bijna niet bewegen en in mijn hut ligt mijn jongen in zijn kooi te jammeren — net zoo als jij en jullie allemaal. Maar jij en hij en ik en wij allemaal zijn hier uit eigen beweging naar toe gegaan, en we moeten zien hoe we er weer vandaan komen, voor het te laat is. Bedenk toch eens, dat aan den anderen kant van de bergen Valdez ligt, niet meer dan twaalf mijlen hier vandaan, en dáár is eten en warmte, dáár zijn andere menschen, dáár is de zee, de weg om — naar huis te kunnen gaan!” — „Even arm als we gekomen zijn, neen, nog armer!” — klaagde de man in de kooi en hij kreunde tegelijkertijd van pijn, toen hij zich per ongeluk bewoog. — „Ik kan er niet aan denken zoo'n tocht te maken,” ging hij voort, „over dien vreeslijken gletscher, die ons dit najaar tegenhield en hier deed blijven — ik kan zoo ver niet loopen. Help mij, kerel, jij bent de sterkste hier in dit vervloekte oord — vergeef me, wat ik straks tegen je gezegd heb, ik heb zoo'n pijn in al mijn leden, ik ben mezelf niet — denk je, dat we dood gaan?” — „Als we niet weggaan — dan, ja!” — „Ik heb mijn moeder beloofd over een jaar

terug te zullen komen, en ik heb zoo stout beweerd, dat ik een zak vol goud mee zou brengen — en nu zeg jij, dat we zullen sterven!” — „Dat doen we allemaal, Samuel, en wij hebben zeker wel allemaal gedroomd terug te zullen komen met een flinke klomp goud, maar dat is lang geleden, — nu moeten we blij zijn, als we er het leven afbrengen!” — „Och,” en Samuel jammerde luid — „zeg me toch, wat moet ik doen?” — „Hetzelfde wat ik doe! Iederen dag er op uitgaan, je geweer op schouder nemen en wat wild zien te krijgen — dat houdt de ziekte er onder.” — „Maar dat kan ik immers niet, ik kan niet loopen, iedere stap die ik doe, doet me zoo'n pijn!” — „Geloof je niet, dat mijn leden ook pijn doen, zeg Samuel? Geloof je niet, dat het bij mij evenveel pijn doet als bij jullie? Maar ik heb mijn jongen daarginds in mijn hut, hij moet vleesch hebben, anders gaat hij dood — en daarom ga ik.” — „Ja daarom — jij hebt een doel, maar ik niet!” — „En je moeder?” wierp Sjöström tegen. „Toen we gezond waren,

sprak je zoo dikwijls over haar. Ter wille van haar kan je je toch wel wat inspanning getroosten?” ☞ Samuel zweeg en onwillekeurig nam Sjöström een blok hout en smeed dat op het vuur; het vlamde op, zoodat hij Samuel's gezicht zien in den baard, maar het was nog jong en krachtig. — „Je doet moet.” — „Van hut tot hut gaan, je vrienden er toe brengen hetzelfde te doen wat ik doe: op jacht te gaan. Spoor ze er toe aan, en krijgen we ze er toe, dan zal de stemming spoedig beter worden, de hoop zal weer opvlammen, en brengen. Maar eerst moeten we vleesch hebben, weer nieuwe krachten verwerven. Kijk Samuel, kijk eens hoe de zon schijnt, een dek van glinsterende sneeuw, de bergen daarginds — en de gletscher, de weg ter bevrijding. Wil je meedoen, wil je anderen zullen ook sterven, als hij hier niet vandaan komt, Samuel, doe wat ik zeg, ter wille van jezelf, van mij, van hem, op, kreunend van pijn, angstig geworden en tot handelen gebracht door Sjöström's dreigende woorden, die toch zooveel

Foto C. Steenbergh.

LEIDEN. GEVELS AAN DE STEENSCHUUR.

beloften inhielden. Samen gingen zij naar buiten in den verblindenden zonneschijn, die de oogen pijn deed na de duisternis van de hut, en terwijl Samuel van hut tot hut strompelde, ging Nils naar huis: „Thorkild mijn jongen, hier kom ik met een haas voor je, eet en doe je best sterk te worden, we moeten hier vandaan, den gletscher over naar Valdez.” — „Vader, dat is onmogelijk — voor mij tenminste!” — „Jongen, je zult — het gaat om ons leven. Ik heb met Samuel gesproken, we zullen elkaar helpen. Jij moet je ook een man toonen en loopen, al doet het ook nog zoo'n pijn. Thorkild, eet het vleesch op, dat ik voor je meegebracht heb, liefst rauw, drink wat van dat aftreksel, dat ik laatst gemaakt heb van pijnboomnaalden, je zult zien, dat helpt. De winter is voorbij en de dieren beginnen weer rond te zwerven over het land, het vleesch van hazen en sneeuwhoenders zal je kracht geven, het voorjaar gaat beginnen, mijn jongen, alles leeft weer op — vat moed, loop een beetje vandaag, morgen iets meer, denk er aan, Valdez is dichtbij, en hier sluipt de dood rond, maar dáár is de bevrijding!”

Veertien dagen lang hield Sjöström vol op jacht te gaan, veertien dagen lang deed hij zijn best zijn tegenstribbelende makkers er toe te brengen voor hun lijfsbehoud te zorgen. De minst zieken begaven zich op jacht, schoten hazen en sneeuwhoenders voor zichzelf en de erger zieken, die thuisbleven — nu niet meer in de duistere, klamkoude hutten, maar daarbuiten, goed ingepakt in pelzen, beschut tegen de kou, terwijl de anderen weg waren, keken wezenloos naar den glinsterenden gletscher, die tusschen hen en de bevrijding lag, huiverend voor den dag, waarop ze daarover heen zouden moeten, of sterven — hopende, dat de jagers spoedig met saprijk vleesch terug zouden komen, dat gezondheid en kracht beteekende voor de door den dood geteekenden — en Sjöström was de ziel van alles, ziek als hij was, hij moedigde aan, prees, schold of dreigde, al naar het noodig was. Zoo kwam dan de dag, waarop de poging gewaagd werd en de beklagenswaardige troep menschenwrakken had zich moeizaam tot halverwege over den gletscher gesleept. Men rustte nu, en Sjöström zat op de slede naast zijn zoon. „Kom Thorkild, houd moed, kijk eens om, daar ligt Twelve Mile City, en al wat wij geleden hebben zal gauw vergeten zijn, nog maar één zet en we zijn op den top en hebben het bereikt, want naar beneden komen we gemakkelijk.” — „Ja vader, naar beneden, maar naar boven?” — „Ach wat, jongen, verlies nu den moed niet. Wij zijn toch bijna boven, en naar beneden — dat gaat immers zoo gemakkelijk, dan kan je op de slee zitten.” — „Maar we zijn toch nog niet boven, en ik heb zoo'n pijn in mijn borst. Het steekt hier als naalden, en het hamert in mijn hoofd, alsof het uit elkaar zal springen. Vader, geloof me, het is zwaar voor me geweest tot hiertoe te komen en het zal nog veel erger zijn om de rest van den weg af te leggen. Ik heb geen kracht meer, en ik ben bang. Ik hoor om me heen fluisteren en ik hoor zware voetstappen waar niets is. Ik zie gedaanten in de schaduwen van de gletscherspleten — en ze doen me na, ze lachen, ze hoonen me, als ze mijn gejammer hooren. Vader, zie je hem daarginds niet? Ja, dáár —” en hij wees met bevende

Foto C. Steenbergh.

LEIDEN. DE VLIET.

hand naar een gletscherspleet — „kijk, die kleine vierkante gebouwde man met die lange armen — wie is dat?” — „Thorkild, wees stil, houd toch op met die gekke praatjes — daar is immers niemand!” — „Jawel vader, jawel — kijk maar, hij komt dichterbij, nu breidt hij zijn armen uit, springt dwars over de spleet om naar mij toe te komen... hij komt — help!” — „Arme Thorkild” en Sjöström stond stil op — „we moeten verder, en wat jij ziet is geen man, het is niets dan de schaduw van een vogel, die over den pas vliegt, een meeuw, heusch, een bode van de zee, waar schepen zijn, die je wegbrengen van dit vreeselijke land!”

De jonge man veegde zich het zweet van het voorhoofd en lachte luid en krampachtig, zich toch verlicht voelend: — „Je hebt gelijk, vader, het was maar een meeuw, nu zie ik het duidelijk, maar het is vreemd — het lijkt net een man! Maar kom, kijk, de anderen hebben zich weer in beweging gesteld, kijk, kijk — dat lijkt wel een slang, die zich over den gletscher kronkelt, kijk maar hoe zijn oogen schitteren — kom vader, laat ons voortmaken, ik ben er bang voor!” — „Maar jongen, wat scheelt er toch aan? Dat zijn de sleden van de anderen die je

Foto C. Steenbergh.

LEIDEN. HET RAPENBURG BIJ DE KAISERSTRAAT.

ziet, en wat schittert is maar een blikje, waar de stralen van de zon op vallen. Kom, moed gevat — zoo, dat is goed, steun maar op de slee, leun maar wat voorover, duw nu maar niet al te hard, ik kan hem alleen wel trekken. Zoo, daar gaan we — voorzichtig . . .” En langzaam gleeed de slede krakend over het ijs. Sjöström trok zoo dat het hem voor de oogen duizelde, het deed hem pijn in al zijn leden, maar hij voelde zich de aanvoerder van al die andere stakkers en moest zijn taak volvoeren — maar wat scheelde Thorkild toch?

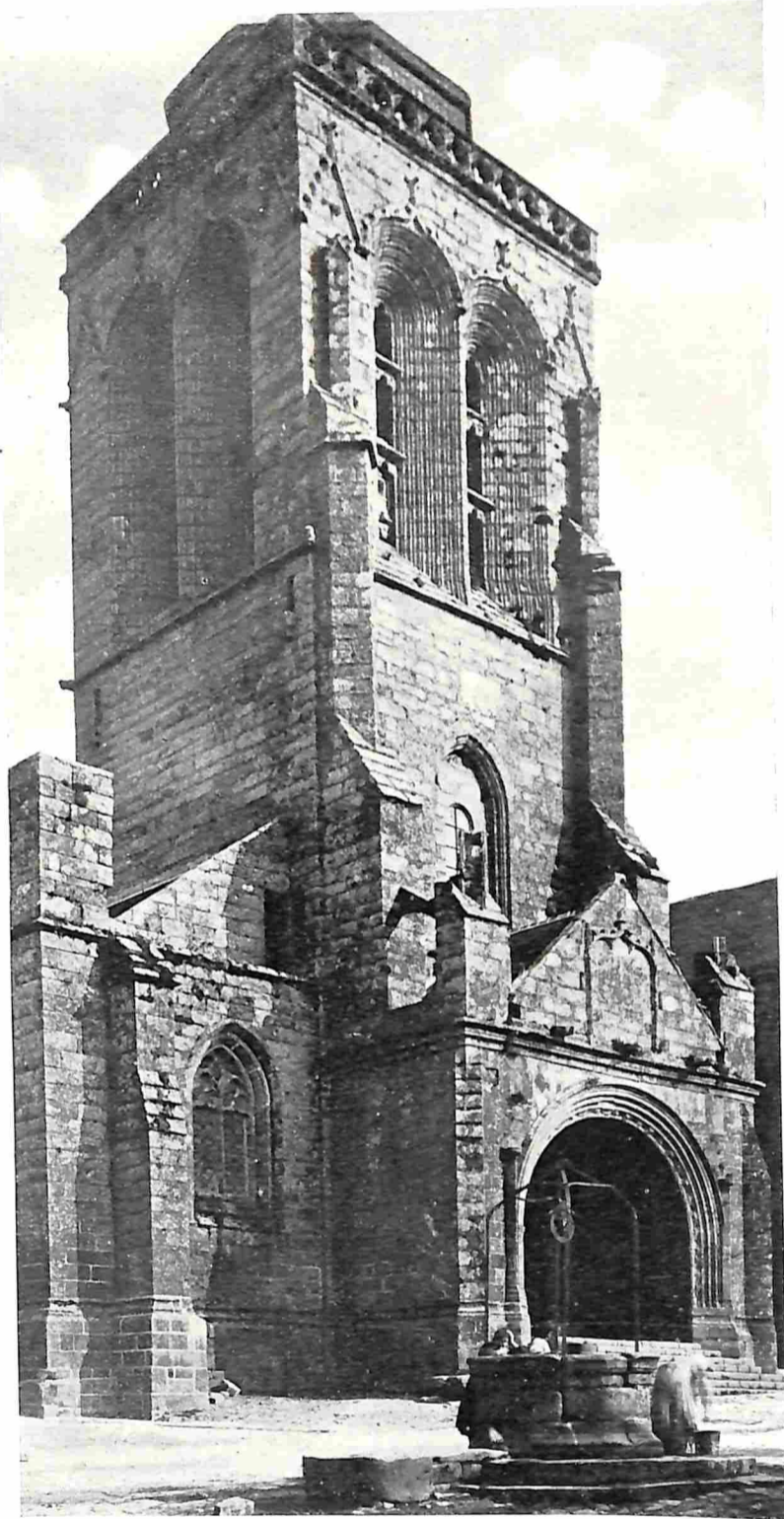
(Slot volgt). *Uit het Deensch van EJNA MIKKELSEN.*

EEN REIS DOOR BRETAGNE.

I.

LAAT in den zomer hadden we eindelijk ons vakantieideaal gevonden: Bretagne. Maar eerst moet ik bekennen dat mijn reisgenoot en ik er velerlei eischen op nahouden dienomtrent, te weten dat we samen houden van wilde natuur (liefst rotsen), van lekker eten met kreeft en zoete wijntjes, van primitief gedoe, maar ook van dansen, van oude kerkjes maar ook van jonge menschen om ons heen en bovenal van mooie kleuren. ☞ Daar we goed uitgerend bij elkaar nog geen 45 jaar tellen is zulk een ontboezeming misschien te vergeven, althans verklaarbaar. O heilige Tugean, patroon der reizigers en van vele andere hulpbehoevenden, die van uw verlaten oord uit reeds een wakend oog op ons hield, nog voor we in 't bezit waren van uw tooversleutelje, hoe kunnen we u genoeg danken zulk een voorspoedige reis volbracht te hebben! ☞ Een reisroute werd 's avonds in onze hotel-kamer te Tours in elkaar getimmerd, terwijl we er temidden van boeken, gidsen en kaarten in een elegante houding op een parketvloer lagen. Er moest dus rekening gehouden worden met bovengenoemde eischen en verder zouden we nog eenige geschilderde glasramen bestudeeren in bepaalde plaatsen, hetgeen een van onze liefhebberijen is. ☞ Langs de zuidkust van Bretagne hebben we Landerneau bereikt via Nantes, Quimperlé, Le-Faouet, Quimper, Douarnenez, Les Sables-Blancs. We sloegen in onze jeugdige eigenzinnigheid de bekende plaatsen als Concarneau en Pont-Aven over, niet omdat het er misschien minder „mooi” zou zijn, maar omdat we bang waren er te veel Amerikanen tegen te komen, die nu eenmaal geboren worden met een soort van kuddegeest. ☞ We kwamen onderweg in allerlei oude plaatsen, zooals Locronan, Comfort, St.-Tugean, die ons in 't bijzonder troffen, en vonden in Plogonnec, Guengat en Quemenéven de glasruiten die we zochten. Natuurlijk is de grootste attractie van Bretagne de afgebrokkelde rotskust die op sommige punten wel een hoogte van 100 M. bereikt. ☞ Ik zou geneigd zijn veel te vertellen van die rotsen, de smaragdgroene en veelkleurige diepten en kloven waar de

zee kookt en waarin we soms uren konden staren. Dikwijls liepen we in weer en wind op het glibberige smalle pad dat langs die diepten voert en stonden er vastgeklampt aan wat steenen of wat gras. En telkens weer daalde ons oog af naar een punt waar de zee ons zou kunnen grijpen bij 't telkens oog opspuiten van de golven tegen de rotsen; zoo sterk werd soms deze verbeelding dat we ons al zagen meegesleurd in die kille omarming en wegzinken in de kolk, . . . o beeld van vele dezer aardsche afgronden. We konden er in onze romantische stemming dan niet meer van scheiden. Maar wat zeggen u deze woorden als ge den wind niet voelt die daar door uw haren waait en die alleen u brengen kan in die heerlijke roes? Liever vertel ik van wat Bretonsche dorpen en wat we er zagen: de kerk en omgeving en wat we er hoorden van hun legenden en sagen. Ieder oord heeft er zijn geesten, iedere steen zijn verhaal: hier nog heidensch en vol van barbaarsche gebruiken, daar meer ontstaan uit een geest van vergedreven religie. ☞ In elk dorp: een kerk in 't midden, veel te groot naar 't schijnt voor de armoedige huizen er naast; om de kerk 't kerkhof, met hier en daar wat grove beelden, meest een „Calvarie” 1), 't geheel beschut door een hek of een muur. ☞ Locronan 2) is hier een uitzondering. Het is een nietig plaatsje, van een droevige verlatenheid, en toch bijna deftig. Zijn kerk staat op een plein, op één rij met de huizen en getuigt van een vroegere grootscheid. Locronan (loc-oord) heeft zijn tegenwoordig aanzien te danken aan de vereering van den Heiligen Ronan en ook aan de betrekkelijk groote welvaart die het sinds de 15e eeuw kende door het vervaardigen van linnen zeilen, waarvan Engeland een goed afnemer was. ☞ St. Ronan, zoo verhaalt de legende, ontvluchtte in de 6e eeuw Ierland, waar hij door zijn heiligheid en zijn wonderen te zeer de aandacht trok, om zich in het Armorikaansche Bretagne geheel aan het kluizenaars-leven te kunnen wijden. Maar ook daar werd hem deze rust niet gegund en al spoedig kwam er een groote toeloop om zijn schamel hutje. Men begon hem te beschouwen als een heilig beschermer, want ziet, zijn wonderen werden overal bekend. Hier genas hij een zieke, daar gaf hij goeden raad, maar vooral: hij temde

EEN REIS DOOR BRETAGNE.
DE TOREN DER KERK TE LOCRONAN.

de wilde dieren! ☞ Een booze vrouw, een druidische priesteres Keban, beschuldigt hem op een dag bij den vorst Grallon, haar dochttertje weggetooverd te hebben. Na onderzoek blijkt dat Keban het kind in een kist heeft verstopt en het zodoende heeft laten stikken. Terwijl allen aanwezig zijn doet St. Ronan het meisje herleven en dit nieuwe wonder draagt weer bij tot zijn glorie. Nog vele andere wonderen verrichtte hij gedurende zijn leven, maar niet minder geheimzinnig ging het na zijn dood

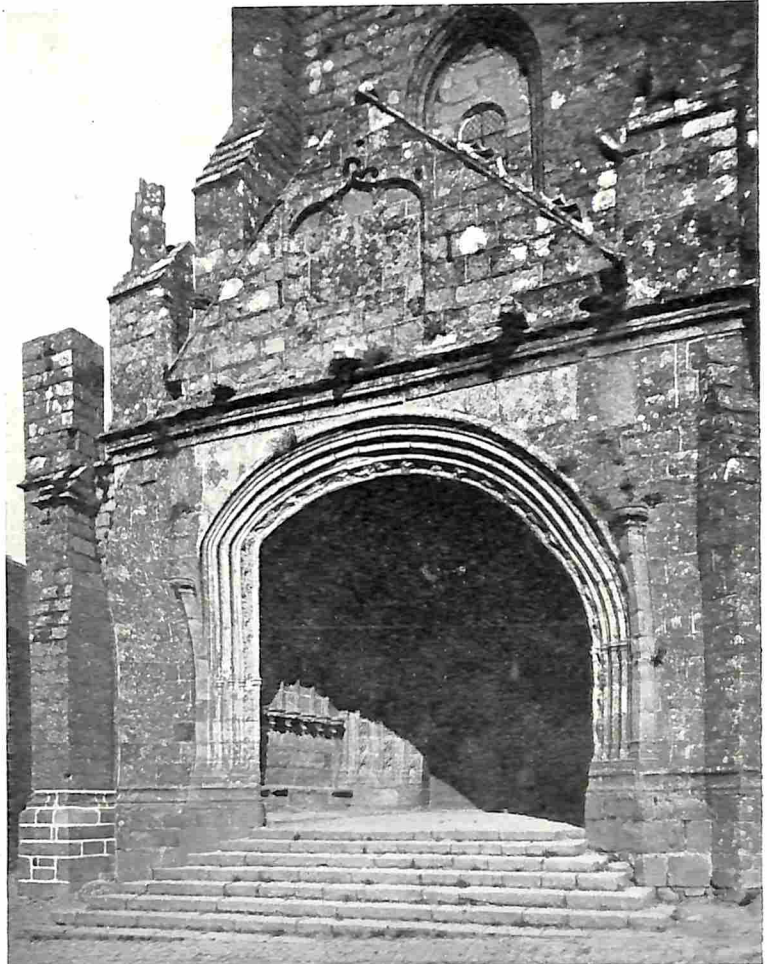
1) Hier een min of meer uitgebreide voorstelling van het Lijden van Christus. Deze „Calvaires” kunnen soms eenige meters in het vierkant beslaan.

2) Locronan ligt op den weg van Douarnenez naar Châteaulin.

toe. ☞ De schrijver Ernest Renan (die naar St. Ronan genoemd is) zegt in zijn „Jeugdherinneringen”: „Het was meer een aardgeest dan een Heilige, zijn macht over de elementen was schrikbarend. Hij had een eigenaardig karakter, en men wist niet vooruit wat hij van plan was te doen. Daarom vreesde men nog na zijn dood voor zijn wispelturigheid.” Op een bovennatuurlijke wijze gaf St. Ronan te kennen waar hij zijn laatste rustplaats gekozen had. Vier witte ossen, door een onzichtbare hand geleid, trokken het wagentje voort waarop men het lijk had geplaatst. De dieren hielden als vanzelf sprekend op ter plaatse van de tegenwoordige kapel „du Pénity” waar dan ook tot nu het graf van den heiligen man vereerd wordt. . . . ☞ Tot zoover de legende. In Locronan is verder niets wat je er aan herinnert op iederen willekeurigen dag van het jaar. Maar anders is het wanneer ge toevallig op den dag van de „Grande Tromenie” 1) daar langs komt. Om de zes jaren n.l. is er een beroemde bedevaart naar die plaats: niet alleen komen ongeveer twintig duizend geloovigen het graf bezoeken van den populairen kluizenaar, maar er is een soort rondgang aan verbonden, waarbij 12 punten worden bezocht die betrekking hebben op zijn leven. Er worden tenten opgeslagen waarin het beeld van een heilige wordt geplaatst, alles volgens vaste regels. De weg, dien de processie neemt, is steeds dezelfde, en niets zou haar kunnen doen tegenhouden „noch een haag, noch een bezaaiden akker,” mocht die in den tusschentijd ontstaan zijn! Het moet een wonderlijk schouwspel zijn deze bevolking in hare rijke, kleurige costuums, biddend te zien voortschrijden langs de wegen. Na afloop zal wel menig fleschje worden ontkurkt, want aan drank en goede spijzen ontbreekt het den Breton meestal niet bij dergelijke feesten! — ☞ Locronan heeft zich steeds allerlei gunsten en geldelijke toezeggingen weten te verschaffen van de naburige graven, zoodat het mede door de zeilenindustrie een bloeiende plaats was in de middeleeuwen. De tegenwoordige kerk (in de 15e eeuw ontstaan) is een juweel van graniet, een zeer ondankbare steen voor den beeldhouwer; de grafkapel er naast is waarschijnlijk door Anna van Bretagne, de vrouw van Lodewijk den Twaalfde van Frankrijk opgericht, die een bijzondere vereering had voor St. Ronan. 2) ☞ Het graf van St. Ronan is leeg. Alle bedevaartsgangers moeten driemaal er omheen loopen alvorens zij het beeld van den Heilige kussen. Eenige relequien worden nog te Locronan bewaard, weer andere schijnen in de kathedraal van Quimper te zijn. ☞ Het geheel vonden we, wat de verhoudingen en de elegante versiering betreft, een van de aardigste Bretonsche gebouwtjes. Men voelt dat er fijn beschaafde menschen aan gewerkt hebben, en dat het niet, als zoo-veel in Bretagne het geval is, een flauw copiewerk is (hoe kon het anders, toen de productie zoo bijzonder groot was als in de 16e eeuw, in een streek, waar bijna alle kerken en kapellen tegelijk uit den grond gerezen zijn!) Toch is de overeenkomst met den toren van de kathedraal te Quimper niet te ontkennen: we vinden er ook denzelfden Pierre Le Goroaguer (Bogenmaker) aan 't werk, die aan de kathedraal van Quimper verbonden was.—☞ Even buiten Locronan vonden we een wegje dat stijl naar beneden loopt en aan het eind waarvan een oude kapel staat; deze is aan Onze Lieve Vrouw van de Goede Tijding gewijd, door de zee-lieden waarschijnlijk, of liever alles is aan haar gewijd: het grof gebeeldhouwde kruis met eenige mismaakte

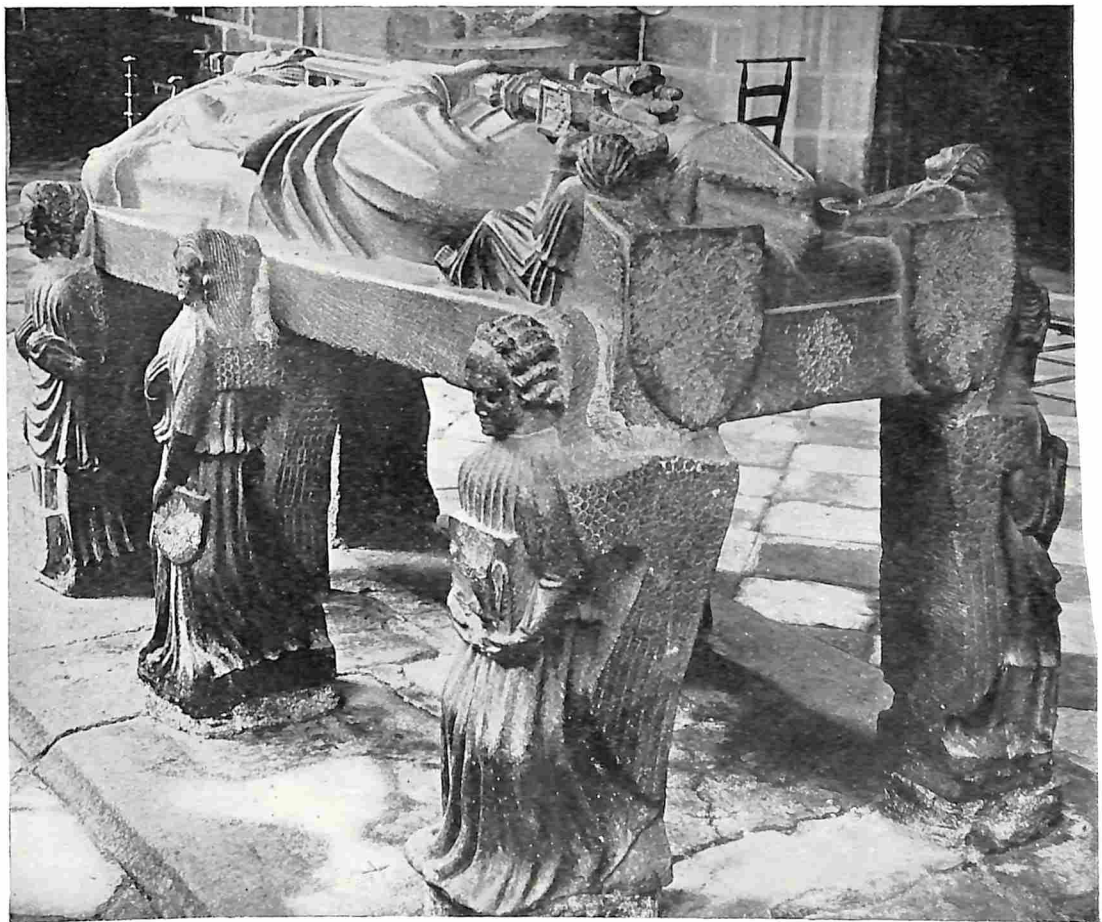
1) „Tromenie” letterlijk: rondgang om de vluchtoorden. Dit houdt verband met de vroegere instelling van plaatsen door de Kerk waar ieder misdadiger buiten beriek was van de wet.

2) Men zegt dat St. Ronan de bijzondere beschutspatroon is der hertogen en hertoginnen van Bretagne die een talrijk nageslacht wenschten.

EEN REIS DOOR BRETAGNE.
PORTIEK VAN DE KERK TE LOCRONAN.

poppen aan het wegje, de fontein, waar de vrouwen de wasch komen schrobben op keien, alle van dezelfde grijze ruwe steen. Onvergetelijk zijn die drie, zij bieden den voorbijganger een uitnodiging: wie niet schildert krijgt spijt zulks nooit eerder geprobeerd te hebben. Hoe kun je anders die heerlijke kleurenpracht vastleggen in je gedachten! ☞ In de verte ligt de baai van Douarnenez, waar de landen in zachte glooiing naar afdalen,

EEN REIS DOOR BRETAGNE.
GRAFTOMBE VAN ST. RONAN IN DE KERK TE LOCRONAN.

en die zich als een groot meer uitstrekt, omgeven door blauwomlijnde heuvelen... Aan Locronan denk ik met een Fransch schrijver: à un pays où l'art et la nature s'unissent en un ensemble incomparable et inoubliable.

(Slot volgt).

AD. MENSING.

DE VOORJAARSBLOEMENTEN- TOONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.

DE VOLLEGRONDS-TENTOONSTELLING OP HAAR FRAAIST.

Op het 16 H. A. groote terrein is het nu bijzonder mooi en heel af te kleure. De koude heeft enkele bolgewassen in haar groei tegengehouden en dat is het geheel weer ten goede gekomen. Het is nu één schittering van kleur. Zwaar zijn de rijke trossen der hyacinthen, het warme geel der nu geheel in bloei staande Narcissen is een weelde voor het oog. Ook de tulpen pronken en geven in groote verscheidenheid de mooiste soorten te zien. Bij de inzending van de firma Tubergen is het nu bijzonder mooi. Een combinatie van Narcissen met Anemone Fulgens is prachtig van kleur. Het fijne geel boven de groote helder roode Anemone is buitengewoon opvallend. Nu de bloemen in de perken en randen op het terrein in bloei staan, komt de mooie aanleg goed uit. De heer D. F. Tersteeg tuinarchitect te Naard, ontwierp het geheel, dat, zooals men zal erkennen, bijzonder goed geslaagd is. Behalve voor het hoofdgebouw is ook de tulpenweelde nabij den vijver en onder de boomen trefvend. Het zachte weer maakt ook dat de rotstuinen een keur van bloemen laten zien. Vooral de aanleg bezijden het restaurant is nu heel mooi (zie de afb. op bladz. 239). Het ontwerp is van de firma H. Copijn, Groenekan bij Utrecht. I. JOH. W. DE VRIES.

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.
TULPENWEELDE ONDER DE DENNEN.

Lief en leed in de vogelwereld.

EEN BROKJE REALITEIT.

Voor mij teekenen zich de contouren van een ouden dorpstoren scherp af tegen de klaarheid van een helderen Februari-hemel. Hij wordt geflankeerd door eenige olmen, doorhuiverd van winterkilte. In die olmen was gisteren een meer dan gewone drukte, het heen en weer dribbelen, het uit- en invliegen van een paar eksters. Zouden die daar een nest willen maken? Dat zou vroeg zijn. Ik had mij niet vergist. Een dag daarna zag ik ze bezig met het aanbrengen van de eerste bouwmaterialen, twijgen en leem. Eerst ging het kalm, zonder overhaasting, maar, toen het warmer werd, laaide de werkdrijf hooger op. Laveerend tegen den wind werden takken omhoog gezwoegd, ter plaatse gebracht en door andere heengevlochten. In een sierlijken boog schoten de eksters daarna omlaag voor een nieuwe vracht. De glanzende, blauw-zwart en witgerokte vogels houden van een solide constructie, een woning met een stevige kap, die heen en weer zwiepen kan op de luchtgolven, als een vaartuig in de branding, zonder dat ze behoeven te vreezen voor het kostbare, dat ze er in hebben neergelegd, wanneer de wind

zich in de boomen werpt. Ter linker zijde van mijn gezichtsveld bevindt zich een kastanje, rechts een oude zilvertabeel, en voor mij deinen de bladeren van een bruinen beuk. De beuk is hol. Er zit een gat in. Hierdoor uitgelokt, komen er elk voorjaar spreuwen een kijkje in nemen, steken er hun neus in, maar gaan al spoedig teleurgesteld weer heen. Niets voor ons... niet diep en breed genoeg... niet habitabel! Een paar musschen zitten in de nabijheid te glunderen van plezier. Het is koren op haar molen. Voor haar is het van geschikte woning. In de breed uitwaaiende conifeer met lage takken, voor den beuk, sluipt een tuinfluit rond. Hij heeft den lenteadem ook gevoeld en denkt aan nestbouw. Maar wat de eksters ginds in de lucht en de musschen in de boomholte in 't openbaar ensceeneren, lijkt te gevaarlijk, te roekeloos. Hij is een nederig bescheiden mannetje van de vlakte, en heeft in de conifeer een donker ontsijde gevonden, geschikt voor een woning, aan 't oog onttrokken door dichte, donkergroene naalden. En nu is hij aan 't bouwen. Vooral 's morgens in de vroege is hij druk bezig. Onophoudelijk vliegt hij uit met zijn wijfje, steelsgewijze, laag bij den grond langs. Voorzichtig... voorzichtig... dat ondervinden ook de eksters met de blauwe luchtkolk boven zich. Haar geschetter gilt over de

huizen, om den toren, als het schelden van furies. Zij hebben lieve gezinnen met een paar kraaien, die de onbeschamheid hebben gehad, tijdens haar afwezigheid, haar woning binnen te dringen. Demarodeurs worden wel smadelijk weggejaagd — ik zie ze als zwarte lappen over de velden warrelen — maar wie geeft de verzekering, dat ze niet terug komen? Oorlog, oorlog, eenige dagen lang. Tijden van zware zorg. Voor de holte in den beuk zit weer een spreuwenpaar te gluren. Het verwijdert

zich, maar wordt af en toe door anderen gevolgd, want nog altijd zijn er, die nog geen geschikte nestplaats hebben kunnen vinden. Dat gerodeer van vreemd volk met slechte bedoelingen om de deur, dat gegluur naar binnen door de ruiten, maakt zelfs de musschen op den duur nerveus. In den iep bij den toren is het merkwaardig stil. Ik vermoed, dat er iets heeft torens gehad, en verdacht voor, en eindelijk krijg ik de zekerheid, dat een knaap het nest heeft geplunderd en den buit, de bontgeklepte eieren, als de kralen van een rozenkrans aan een draad geregen, te pronk heeft gehangen. Na een paar dagen van rouw, beproeven de vogels hun fortuin in den abeel. Wat komen zij bedrogen uit! Al wat met ongelooflijke mocite naar boven wordt gesleept, valt steeds weer omlaag. De abeel is te hol, de takken staan te ver van elkaar. Het bouw materiaal kan geen steun vinden. Eerst na veel vergeefschen arbeid komt in de staalblauwe glanskoppen een vaag besef van dit Sisyphuswerk en zij verhuizen naar den kastanje. En deze reis zijn ze gelukkiger, zelfs zeer buitengewoon, want als het nest gereed is, dan juist heeft de boom zich in zijn lentegewaad gehuld, omflonkerd met de zacht rose-roode bouquetten van zijn bloemkegels. Het is er dicht als in een priëel. Het nest is er verborgen voor de brandende begeerten der oerdriften in een knapenziel. De haag, niet ver van den kastanje, was reeds

lang de geliefkoosde verblijfplaats van een merel. Als ik er langs wandelde, hoorde ik haar waarschuwingstoon: tzie, tzie, gevolgd door tuk, tuk, tuk in snel tempo. Nu zit ze er te broeden. Zoo'n warme liefde voor den schat onder haar vleugels vervult haar, dat ik haar tot op een Meter afstand kan naderen zonder dat zij opvliegt. Kalm blijft zij zitten....

Kalm?.... Haar oogen volgen mij, elk mijner bewegingen worden door haar bespied. Zou haar hart niet kloppen van angst? Kom, laat ik mij verwijderen. ☼ Heel vroeg in den morgen en 's avonds hoor ik de fluweelen fluittonen van haar ega in den top van den zilverabeel. — Het duurde niet lang of er was vreugde in de merelwoning, een blijde gebeurtenis had plaats gehad. In het nest lagen vier jongen, bibberlevende vleeschklompjes, met schamele, blauwe donsjes bedekt. Helaas, de natuur is wreed! Toen ik op zekeren morgen weer van mijn belangstelling blij wilde geven, vond ik het nest leeg. Er om heen lagen veeren, verscheurd leven en bloed. Arme merel! Waar zijt ge nu? Zult ge nog den lust hebben om ter eere van de pracht der Schepping uw lied te kweelen op een hooge twijg met het gelaat naar de gouden morgenzon of naar het stervende purper van 't Westen? Of.... is alles dood in u? ☼ De musch acht zich gelukkiger. Zij snatert honderd uit voor de holte in den beuk, onbereikbaar voor loerend nachtgedierte. Het is, of zij van het bloedbad heeft gehoord, en nu zegepralend roemt op eigen voorzichtigheid. Waarom bouwde de verdwaasde merel haar nest zoo laag, dat Tibert, de kater, er met een enkelen sprong zijn klauwen in kon slaan? De tuinfluit, het lustige kereltje, dat den hof zoo zangerig vervult met zijn fijne toontjes, is weinig voorzichtiger. Hij gaat bij de constructie van zijn nest vreeselijk nonchalant te werk. 't Is alles zoo schetsmatig, zoo licht, zoo half,.... echte revolutie-bouw. Het nestje, een halve bol, is losjes samengeflanst van wat vezels, met wat spinrag bijgehouden. Er liggen nu vier wit-geelachtige gevlekte eitjes in, broze dingetjes, waarvan de klaarheid door den lossen nestbodem schemert. Vier eitjes!.... dan is het getal er.... vijf kan ook.... en zal het broeden spoedig beginnen. Hoe zal dat gaan? De conifeer is wel dicht en stekelig, maar het nest zit niet hoog en in de struiken-schemering verwijlt gaarne de kat. Wat moet ik doen? Het nestje uitscheuren, en de vogels bewaren voor dieper smart? ☼ Een afschuwelijk iets.... een drama, niet in de schemerstilte van een manenacht onder het mysterie van fluisterend geboomte op de grasvelden van een tuin, maar een drama in de blauwe openbaarheid van den middag. De natuur kent geen fijngevoeligheid. Waarom moet dat zoo zijn? Het is een casse-tête voor ons. ☼ Een spreekwoord is vastgeraakt in de nauwe spleet tusschen twee dakpannen. Alle moeite om zich los te werken is vergeefs. Hij blijft vast zitten en vervult den omtrek met snijdende angstkreten. De ekster van den kastanje hoort ze, ziet hem, komt ijlings aanvliegen en wipt om hem heen met onderzoekenden, achterdochtigen blik. Eerst overtuigt zij zich, dat haar geen strik is gespannen. Dan vliegt ze plotseling toe, hakt er met den scherp snavel op los, en scheurt den armen spreekwoord de vleeschflarden van het lijf, om er haar kroost mee te voeden. Het is het noodlot der natuur, om den berg der marteling te moeten beklimmen. Bij het worden en vergaan is voor haar the survival of the fittest de onverbidde wet.

H. HOVING.

Op leven en dood.

Naar het Engelsch

2) door CHLS. G. D. ROBERTS.

HIJ begreep er niets van; maar hij had razenden honger en zoo een unieke gelegenheid was onweerstaanbaar. Hij schoot naar boven op het jong af

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.

GEZICHT OP HET HOOFDGEBOUW.

en draaide op zijn zijde om zijn prooi te grijpen, waardoor zijn vaal-witte buik zichtbaar werd. Het jong, doodelijk verschrikt door het donkere, driehoekige, met tanden bezaaide hol, dat zich zoo plotseling onder hem opende, wrong zich nog net op tijd op zij en begon in een grooten cirkel rond te zwemmen boven de plaats waar zijn moeder neergedoken was. ☼ Weer schoot de haai op hem af; maar hij moest zich op zijn zijde wentelen om vast te kunnen grijpen met zijn eigenaardige, onder den snoet geplaatste kaken, en het jong van de orca bezat reeds de vlugheid die zijn soortgenooten eigen is. Weer mislukte de aanval. Vóór de haai hem opnieuw kon herhalen, bemerkte hij de moeder, die uit de diepte naar boven schoot. Ofschoon hij bijna vijftien-twintig voet lang was — meer dan vijf voet langer dan de orca — draaide hij snel om en sloeg zoo haastig mogelijk op de vlucht. ☼ Eén oogopslag schonk de moeder de zekerheid, dat haar jong ongedeerd was. Toen zette zij den vluchteling achterna met een vaart, die zijn vlucht van den aanvang af hopeloos maakte. Hij was nog geen vijftig voet ver gezwommen, toen zij reeds, met wijd geopenden bek, op hem losstormde. Door zich met kracht op zij te werpen, lukte het den haai aan dien eersten onweerstaanbaren aanval te ontkomen. Met den moed der wanhoop keerde hij om, draaide zich half om, zwom onder den buik van zijn vijand door en beet haar met zijn driehoekige kaken. Maar ook zij was opzij gezwommen, zoodat hij geen stevig houvast kreeg. Wel scheurde hij een heel stuk huid en vel uit haar lijf, maar hij drong niet door tot een der edele deelen, en de woedende walvisch voelde ternauwernood de wonde. Door zich om te gooien met een vaart die het schuim en het water hoog op deed spatten in de lucht, gelukte het haar het bovengedeelte van den staart van den haai tusschen haar geweldige kaken te grijpen. ☼ Wat nu volgde kan men eigenlijk geen gevecht meer noemen. Wel duurde de geweldige worsteling nog eenige minuten; zoo hevig, dat het water meters hoog werd opgespoten; maar ze was volkomen eenzijdig en bestond daarin, dat de orca haar overwonnen vijand rondsleurde en bijtend en scheurend ieder spoor van leven vernietigde. Ten slotte liet ze los en een stukgereten lichaam zonk langzaam naar den bodem. Daarop koesterde zij het jong onder haar borstvin tegen zich aan, voederde het en zwom langzaam landwaarts naar de diepe geul die tusschen de eilanden en het strand liep, in de hoop daar nog eenige van die malsche

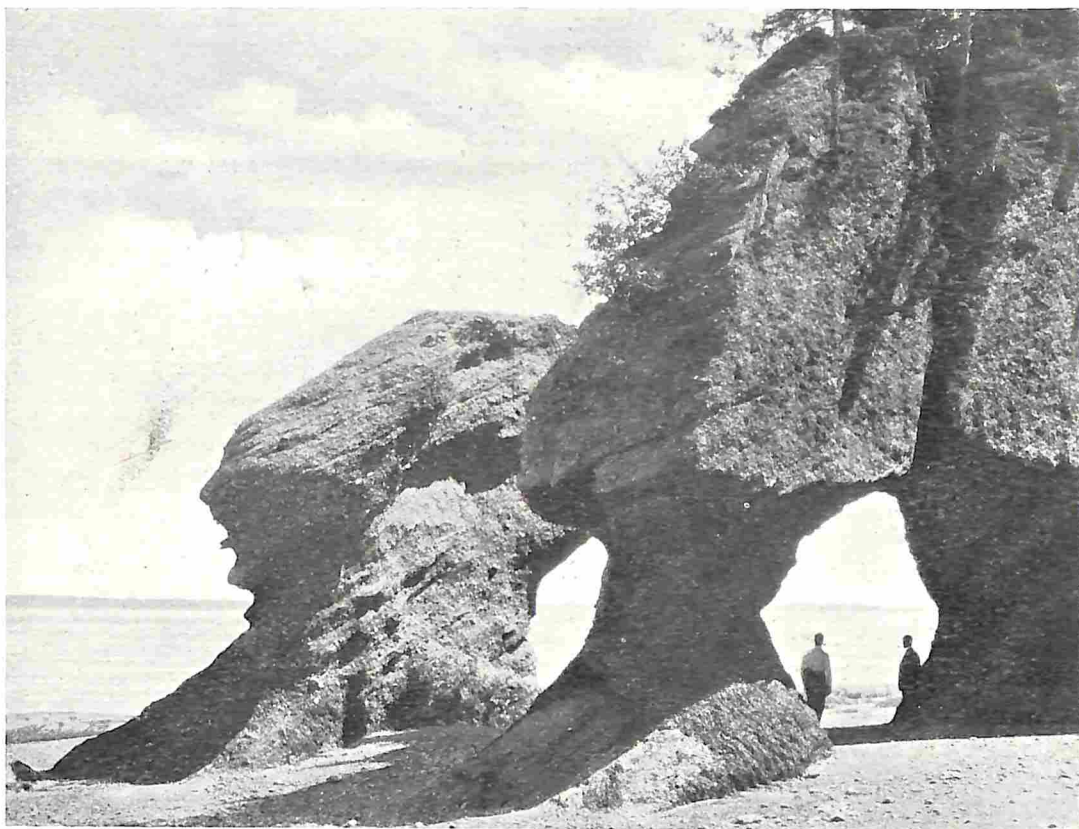

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTONSTELLING TE HEEMSTEDÉ.

EEN DER ROTSTUUNTJES.

inktvisschen te vinden als vergoeding voor de eerste, die zoo onbeleefd was geweest haar te ontvluchten. ☞ De wind die tot nu toe niet meer dan een koeltje was geweest, wakkerde nu aan tot een stevige bries, maar toch niet sterker dan noodig was om de oppervlakte van het water donker violet te tinten. Door die bries voortgejaagd, verscheen tusschen de rotsen en de eilanden, een sloep welks eene zeil schitterde in het heldere zonlicht. ☞ Er waren twee passagiers in het kleine vaartuig — de man die aan het stuur zat, een groote houten pijp rookend, en een bruine retriever met zijge vacht, die aan den voet van den mast ineengerold lag. Het was een moeilijke kust en gevaarlijk water om op te zeilen met zoo een notedopje; maar de man was een uitstekend zeiler en hij wist dat tusschen de haven waaruit hij was weggevaaren; — 'n mijl of tien ten noorden, en die waar hij heen ging — zoowat vijftien mijl verder — een groot aantal plekken was waar hij een schuilplaats kon zoeken als er een plotselinge storm uit het oosten zou komen opzetten. Wel had hij die wateren nooit te voren bevaren, maar hij had een goede kaart; en juist dit was zijn grootste vermaak — het zeilen langs onbekende kusten, zonder ander gezelschap dan dat van zijn trouwen, inschikkelijken hond, die nooit met hem van meening verschilde als het er om ging het doel van de reis te bepalen. ☞ Maar, ofschoon Gardner een uitstekend zeiler was, die ieder teeken dat op weersverandering duidde onmiddellijk zag en begreep, en hij een aangeboren instinkt bezat waardoor hij de kracht en de richting van den wind voelde in den stuurstang of het zeiltouw, wist hij eigenlijk niet genoeg van de natuurlijke historie voor iemand, die zich bij voorkeur beweegt op de dichtbevolkte zeeën. Zijn kennis van het walvisschenras, hun aard en gewoonten, was beperkt tot wat hij gelezen had van den grooten, lafhartigen balein-walvisch of wat hij

MERKWAARDIGE ROTSFORMATIES BIJ MONCTON (NOORD-AMERIKA).

gezien had van de vroolijke ongevaarlijke bruinvisschen. Toen zijn aandacht dus werd getrokken door den geweldigen, gebogen rug en den reusachtigen kop van de orca, die langzaam door de golven zwom, begreep hij niet, dat een verstandig mensch nu laf moest zijn. Als hij op deze zeeën bekend was geweest, had hij dadelijk zijn prauw in een andere richting gestuurd, uit angst dat de walvisch mocht denken, dat hij plan had haar rust te verstoren. Maar nu dit niet het geval was, zeilde hij juist op haar af, om te zien wat voor schepsel dat was, dat zwart-en-witte wezen, dat zoo onverschillig bleef voor zijn aanwezigheid. ☞ Toen hij op een afstand van zoowat tachtig of honderd voet was gekomen, kreeg Gardner een dwaas idee. Hij had nu een goede kans op een raak schot. Dit onbekende dier zou een mooie jacht-trofee zijn. Hij gunde zich den tijd niet om erover na te denken, wat hij er mee doen kon, als hij het wél gedood had. Hij nam niet den tijd te bedenken, dat hij met zijn licht geweer niet meer kon doen dan een pijnlijke wonde veroorzaken in de vetlagen, die de edele deelen van dit zee-monster ongetwijfeld afdoende beschermden. Evenmin wist hij, dat een doode walvisch dadelijk zinkt, zoodat zelfs het best geslaagde schot hem geen buit zou opleveren. De lust om te doden had zich nu eenmaal van hem meester gemaakt. Hij wierp een been over den stuur-

stang om niet uit den koers te raken, nam zijn geweer op en vuurde op een plaats achter de groote borstvin van den walvisch — zoo ongeveer waar hij dacht, dat het hart zou liggen. Op het zelfde oogenblik sprong de hond — in de meening dat er wat te doen was — op, zette zijn voorpooten op den rand van de boot en begon te blaffen tegen het vreemde zwarte schepsel, dat in de golven lag te deinen. ☞ Tot Gardner's verbazing liet het monster op geen enkele wijze blijken, dat het getroffen was, maar er volgde dadelijk na het schot een woeste bewegelijkheid vlak naast haar zijde. Daar begon iets wild in het water te draaien, terwijl het monster zich omwendde en met groote en beangste aandacht er naar keek. Ze streelde het met haar vin, alsof ze trachtte het te kalmeeren, en nu zag Gardner, dat hij het jong van het monster had geraakt. Toen voelde hij diepe wroeging. Als hij het jong gezien had, zou hij noch op de moeder, noch op de kleine geschoten hebben. Hij was niet opzettelijk wreed, alleen maar onnadenkend. Een paar seconden bleef hij er besluiteloos naar kijken. Toen besloot hij — daar hij uit de wijze waarop het jong te keer ging, meende te mogen opmaken dat het doodelijk gewond was — het dier uit zijn lijden te helpen. Dezen keer mikte hij uiterst zorgvuldig alvorens te vuren. De echo van het schot werd onmiddellijk zorgvuldig weerkaatst door de rotskust van een eiland op

nog geen honderd voet afstand. ☞ Ditmaal had Gardner goed gemikt. Voor de echo's zwegen bleef het jong stil liggen en begon toen langzaam te zinken. Enkele seconden heerschte er een absolute stilte, alleen verbroken door het opgewonden blaffen van den bruinen retriever. De orca zwom langzaam om het lichaam van haar jong heen, als om zich ervan te vergewissen, dat het dood was. Toen richtte ze haar kleine oogen op de boot. Het duurde slechts een oogenblik, maar dat ééne

oogenblik was genoeg om Gardner te doen begrijpen welk een afgrijselijke vergissing hij begaan had. Bliksemsnel wendde hij den steven naar de rotsige kust. ☞ Terwijl hij het roer omwierp en tegelijkertijd haastig het zeil vierde, zag hij het water opborrelen om het zwarte lichaam van de walvisch. Ze was ruim honderd voet van hem verwijderd, maar zoo geweldig was haar vaart, dat het leek alsof ze hem oogenblikkelijk ingehaald had. Met een gillenden blaf sprong de hond naar den rand van den boeg. Daar het schuitje door den vreeselijken aanval terzijde getroffen werd, kon Gardner zijn zetel behouden en vuurde hij op goed geluk nogmaals een schot af pal op het op hem losstormende noodlot. Hij had net zoo goed een propeschietter kunnen afschieten. ☞ Het geweer viel uit zijn handen. Op hetzelfde oogenblik leek het dat een expres trein tegen de boot was opgestormd. Ze werd in haar geheel uit het water naar boven geworpen, met een kant heelemaal verpletterd, terwijl Gardner voelde hoe hij een eind ver er uit geslingerd werd. Toen hij neerviel, hoorde hij den doodskreet van den retriever. ☞ Teneinde te voorkomen, dat hij verward zou raken in het zeil, dat zwaar door natheid over hem heen zwalkte, dook Gardner onder en kwam zoowat vijftien voet verder weer boven water.

(Wordt vervolgd).